

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเอกสารออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน

1.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านอีสาน

1.1.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

1.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพิธีกรรมการไหว้ครู

โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

- ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- องค์การบริหารส่วนตำบลราษฎร์พัฒนา อำเภอพยัคฆภูมิ จังหวัดมหาสารคาม

1.2 รวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) หอมเคนและหอมลำกลอน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป วัสดุทัศนสมุดบันทึก และแบบสัมภาษณ์

2. ขั้นตอนศึกษาข้อมูล

ดำเนินการศึกษาจาก การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูล ที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากภาคสนาม เพื่อที่จะนำมาเรียบเรียงลำดับเนื้อหาสาระที่สำคัญในขั้นตอนศึกษาข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน จะเป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาการสืบทอด ความเชื่อในพิธีกรรมไหว้ครูของหอมลำกลอน

2.2 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานและวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.2.1 ศึกษาองค์ประกอบพิธีกรรมไหว้ครูของหมอลำกลอน

- รูปแบบการจัดคาย้อ(เครื่องเช่นไหว้) ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม
- ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม
- เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรม

2.2.2 ข้อมูลที่ได้ จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบ ลำดับเนื้อหาสาระและจัดทำให้เป็นหมวดหมู่ พร้อมกับเรียบเรียงขั้นตอนให้เป็นระเบียบและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

2.3 ศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในการประกอบพิธีกรรม ดังต่อไปนี้

2.3.1 ศึกษารูปแบบการจัดคาย้อ (เครื่องเช่นไหว้) ที่ใช้ประกอบพิธีกรรม โดยถอดข้อมูลจากภาพนิ่งและภาพจากวีดิทัศน์ แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

2.3.2 ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมโดยถอดข้อมูลจากภาพนิ่ง ภาพจากวีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง และคำสัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีกรรม แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

2.3.3 ศึกษาทำนองลำประกอบพิธีกรรม โดยถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงการลำประกอบพิธีกรรม ออกมาแล้วบันทึกเป็นโน้ตสากล

2.3.4 ศึกษาลายแคนประกอบพิธีกรรม โดยถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงการเป่าแคนประกอบพิธีกรรม ออกมาแล้วบันทึกเป็นโน้ตสากล

3. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลที่ได้จาก การเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลสนับสนุน โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูล ที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน

- 3.1.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม
- 3.1.2 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
- 3.1.3 ข้อมูลทั่วไปของตำบลราษฎร์พัฒนา
- 3.1.4 สภาพทั่วไปของชุมชนหมู่บ้านสระแคน

3.2 เครื่องดนตรีและผู้บรรเลงประกอบพิธีกรรม

- 3.2.1 ประวัติความเป็นมาของเครื่องดนตรี
- 3.2.2 องค์ประกอบของเครื่องดนตรี วัสดุที่ใช้ทำ ขนาด รูปทรง ระดับเสียง
- 3.2.3 วิธีการบรรเลง
- 3.2.4 นักดนตรีหรือหมอแคน
- 3.2.5 โอกาสในการบรรเลง

3.3 เป็นการศึกษาพิธีกรรมไหว้ครูของหมอลำกลอน

3.3.1 รูปแบบการจัดกายอ้อ (เครื่องเช่นไหว้) ประกอบพิธีกรรม

3.3.2 ขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรม

3.4 วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของทำนองลำและการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรม ตามองค์ประกอบทางดนตรีดังนี้

3.4.1. ลักษณะของเสียง

- ความดัง-เบา
- การถ่ายทอดความรู้สึก

3.4.2. รูปพรรณหรือพื้นผิว

3.4.3. รูปแบบของการลำและการบรรเลงดนตรี

3.4.4. ทำนองของการลำและการบรรเลงดนตรี

- จังหวะทำนอง
- ทิศทางของทำนอง การเคลื่อนที่ของทำนอง
- โน้ตตกแต่งในทำนอง
- การขึ้นต้นและการจบ
- ช่วงกว้างของเสียง
- กระสวนจังหวะ

3.4.5. บันไดเสียง

ขั้นสรุปและอภิปรายผล

1. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในแบบพรรณนาวิเคราะห์
2. เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล
3. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ